

Κοινή Αγροτική Πολιτική και βιοποικιλότητα

Αγροτική ανάπτυξη σε
προστατευόμενες περιοχές

Γιάννης Φερμαντζής

Προϊστάμενος Τμήματος Προστασίας Φυσικού Κεφαλαίου Γεωργίας
Δ/ση Χωροταξίας Περιβάλλοντος & Κλιματικής Αλλαγής
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Βελεστίνο,
20 Νοεμβρίου 2015

Πράξη “Προστασία και Διατήρηση Βιοποικιλότητας περιοχής Οικοανάπτυξης
Κάρλας-Μαυροβουνίου-Κεφαλόβρυσου-Βελεστίνου” – ΕΠΠΕΡΑΑ 2007-2013

Περίληψη

2

- Πορεία ΚΑΠ - Ανασκόπηση των μεταρρυθμίσεων
- ΚΑΠ με ορίζοντα το 2020
- Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα
- Δημόσια αγαθά
- Τρέχουσα δομή της ΚΑΠ
- Εργαλεία πολιτικής
- Αγροτική Ανάπτυξη – Γεωργοπεριβαλλοντικό – κλιματικό μέτρο

Κοινή Αγροτική Πολιτική

Μια Ευρωπαϊκή πολιτική – μια συνεχής μεταρρύθμιση

Κοινή Αγροτική Πολιτική

4

Η **Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)** της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα σύστημα επιδοτήσεων και προγραμμάτων για τη γεωργία

Στόχοι της αρχικής ΚΑΠ:

- αύξηση παραγωγικότητας, υιοθετώντας την τεχνολογική πρόοδο,
- εξασφάλιση διαθεσιμότητας αγαθών,
- εξασφάλιση ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου για την κοινωνία της υπαίθρου,
- σταθεροποίηση των αγορών,
- παροχή τροφίμων στους καταναλωτές σε λογικές τιμές.

Κοινή Αγροτική Πολιτική

5

Επιτυχημένη ως πολιτική, αλλά...:

- ❑ Πλεονάσματα
- ❑ Υψηλό κόστος διατήρησης της πολιτικής
- ❑ Διεθνείς προστριβές (προβλήματα με εμπόριο)
- ❑ Στρεβλώσεις στην γεωργική παραγωγή
- ❑ **Έντονη πίεση στο περιβάλλον**

Κοινή Αγροτική Πολιτική

6

Η μεταρρύθμιση του 1992 (MacSharry)

Διασφάλιση φιλικότητας προς το περιβάλλον

Η μεταρρύθμιση του 1999 (Agenda 2000)

Αγρο-περιβαλλοντικά προγράμματα υπό τον Πυλώνα II

Κοινή Αγροτική Πολιτική

7

Η μεταρρύθμιση του 2003

- Μια θεμελιώδης μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, με βάση την **“αποσύνδεση”** των επιδοτήσεων από την παραγωγή.
- Η νέα **“ενιαία αποδεσμευμένη ενίσχυση”** βασίζεται στην **έκταση**.
- Εισαγωγή του καθεστώτος της **“πολλαπλής συμμόρφωσης”**. Σύνδεση επιδοτήσεων μεταξύ άλλων με απαιτήσεις και πρότυπα για το περιβάλλον.

ΚΑΠ με ορίζοντα το 2020

Η αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων
όσον αφορά στη διατροφή, στους φυσικούς
πόρους και στο έδαφος

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 18.11.2010
COM(2010) 672 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Η ΚΓΠ με χρονικό ορίζοντα το 2020:

**η αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων όσον αφορά τη διατροφή, τους φυσικούς
πόρους και το έδαφος**

Ακόμα μια μεταρρύθμιση;

10

Απαραίτητη για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων

Οικονομικές προκλήσεις

- Επισιτιστική ασφάλεια
- Διακύμανση τιμών
- Οικονομική κρίση
- Αυξημένο κόστος παραγωγής
- Παγκοσμιοποίηση (αύξηση ανταγωνισμού)

Περιβαλλοντικές προκλήσεις

- Κλιματική Αλλαγή (εκπομπές GHG)
- Βιοποικιλότητα και βιότοποι
- Υποβάθμιση εδαφών
- Ποιότητα νερού/αέρα

Εδαφικές προκλήσεις

- Ζωτικότητα αγροτικών περιοχών
- Ποικιλομορφία ευρωπαϊκής γεωργίας
- Ευρωπαϊκό γεωργικό μοντέλο

Συμβολή στη στρατηγική «Ευρώπη 2020»

Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα

11

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 3.5.2011
COM(2011) 244 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Η ασφάλεια ζωής μας, το φυσικό μας κεφάλαιο: στρατηγική της ΕΕ για τη
βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020**

Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα

12

Πρωταρχικός στόχος για το 2020:

Ανάσχεση απώλειας βιοποικιλότητας και υποβάθμισης οικοσυστημικών υπηρεσιών μέχρι το 2020 και αποκατάστασή τους στο βαθμό του εφικτού.

Ως αποτέλεσμα των διεθνών δεσμεύσεων της Ε.Ε. στο πλαίσιο της σύμβασης των Η.Ε για τη βιολογική ποικιλότητα (CBD) και της διεθνούς συνθήκης του FAO για τους φυτογενετικούς πόρους για τα τρόφιμα και τη γεωργία (ITPGRFA)

Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα

13

Ψήφισμα Ευρωκοινοβουλίου

Ενσωμάτωση της βιοποικιλότητας ως προτεραιότητα σε όλες της πολιτικές της Ένωσης

Τομέα γεωργίας

- Πάνω από την μισή έκταση της ευρωπαϊκής επικράτειας βρίσκεται υπό γεωργική διαχείριση
- Η ΚΑΠ αποτελεί σημαντικό χρηματοδοτικό εργαλείο για τη βιοποικιλότητα και ότι θα πρέπει να κάνει περισσότερα για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας

Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο

14

Κεφάλαια ΠΔΠ	2014 - 2020 (δισ €)
1. Έξυπνη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη	450,8
εκ των οποίων για ανταγωνιστικότητα	125,6
εκ των οποίων οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή	325,2
2. Βιώσιμη ανάπτυξη: φυσικοί πόροι εκ των οποίων:	373,2
- μέτρα στήριξης αγοράς και άμεσες ενισχύσεις	277,8
- αγροτική ανάπτυξη	85
- λοιπά (αλιεία, δασοκομία, life+, δημοσιονομικό περιθώριο)	10,4
3. Ασφάλεια και Ιθαγένεια	15,7
4. Η ΕΕ ως παγκόσμιος παράγοντας	58,7
5. Διοίκηση (συμπερ. συντάξεις και Ευρωπαϊκά σχολεία)	61,6
εκ των οποίων διοικητικές δαπάνες θεσμικών οργάνων ΕΕ	49,8
Σύνολο πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων	960

Δημόσια αγαθά

15

Πως μπορεί να δικαιολογηθεί η δαπάνη ενός σημαντικού ποσού για την στήριξη της γεωργίας στην Ευρώπη;

Δημόσια αγαθά

Ένας όρος από την οικονομική θεωρία - δεν χρησιμοποιείται πάντα κατά τρόπο συνεπή σε στο πλαίσιο της δημόσιας πολιτικής

Ένα αγαθό το οποίο είναι:

- ❑ **Μη ανταγωνίσιμο:** αν το αγαθό καταναλωθεί από ένα άτομο δεν μειώνεται η ποσότητα που είναι διαθέσιμη σε άλλους
- ❑ **Μη εξαιρετέο:** αν το αγαθό είναι διαθέσιμο σε ένα άτομο, δεν αποκλείονται και άλλοι από τα οφέλη που παρέχει

Δημόσια αγαθά στη γεωργία

16

- Γεωργική βιοποικιλότητα (ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας)
- Γεωργικά τοπία
- Ποιότητα νερού (μείωση της ρύπανσης των υδάτων)
- Διαθεσιμότητα νερού (αειφόρος χρήση των υδάτινων πόρων)
- Λειτουργικότητα του εδάφους (βιώσιμη διαχείριση του εδάφους)
- Σταθερότητα κλίματος - αποθήκευση άνθρακα
- Σταθερότητα κλίματος - εκπομπές αερίων θερμοκηπίου
- Ποιότητα αέρα
- Προσαρμογή της γης σε αύξηση του κινδύνου πλημμυρών

Πηγή: Cooper, T., Hart, K. and Baldock, D. (2009) *The Provision of Public Goods Through Agriculture in the European Union*, Report for DG Agriculture and Rural Development, Contract No 30-CE-0233091/00-28, Institute for European Environmental Policy: London.

Δημόσια αγαθά στη γεωργία

17

Λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των δημόσιων αγαθών, η παροχή τους δεν μπορεί να εξασφαλιστεί μέσω των αγορών.

Αυτό συμβαίνει επειδή η μη-ανταγωνιστικότητα και η μη-εξαίρεση στην κατανάλωση σημαίνουν ότι οι χρήστες δεν πληρώνουν για τα δημόσια αγαθά, που συχνά οδηγεί σε υπερεκμετάλλευση.

Από την πλευρά της προσφοράς, οι αγρότες έχουν ελάχιστα κίνητρα για να παρέχουν δημόσια αγαθά, επειδή δεν πληρώνονται για να το πράξουν.

Ανάγκη για τη δημόσια παρέμβαση

Για να επιτευχθεί ένα επιθυμητό επίπεδο των δημόσιων αγαθών

Τρέχουσα δομή της ΚΑΠ

Πολλαπλή Συμμόρφωση

Γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικές ενισχύσεις

Τα “εργαλεία” πολιτικής της ΚΑΠ

19

Οι άμεσες πληρωμές αποτελούν ένα δίκτυ ασφαλείας για το εισόδημα των αγροτών και τα μέτρα αγοράς αποτελούν ένα δίκτυ ασφαλείας για τη λειτουργία της αγοράς και των τιμών. Η αυξανόμενη σημασία των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης δείχνει την προσαρμογή της γεωργίας σε ένα πιο βιώσιμο μοντέλο.

□ Αρχή του “ο ρυπαίνων πληρώνει”

Ο ρυπαίνων πρέπει να φέρει το κόστος για την αποκατάσταση περιβαλλοντικών ζημιών

□ Αρχή του “ο παρέχων λαμβάνει”

Ο παροχέας αμείβεται για εθελοντικές περιβαλλοντικές δεσμεύσεις που υπερβαίνουν τη συνήθη πρακτική

□ Επίπεδο αναφοράς – Base Line

Η ΚΑΠ αντιμετωπίζει τη διατήρηση των ενδιαιτημάτων και της βιοποικιλότητας με:

- απαιτήσεις που περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της πολλαπλής συμμόρφωσης (πτηνά – 2009/147 και φυσικοί οικότοποι – 92/43).
- συγκεκριμένα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης που στοχεύουν στη διατήρηση των ενδιαιτημάτων και της βιοποικιλότητας (γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα και ενισχύσεις Natura 2000) και

Πολλαπλή Συμμόρφωση

έναν μηχανισμό που συνδέει τις άμεσες ενισχύσεις στους αγρότες με τη συμμόρφωση με τα βασικά πρότυπα σχετικά με το **περιβάλλον**, την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία των ζώων και των φυτών και την καλή διαβίωση των ζώων, καθώς και τις απαιτήσεις για διατήρηση της γης σε **καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση**.

Πυλώνας II

Η στήριξη στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης πρέπει να συμβάλλει στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

- Ενίσχυση της **ανταγωνιστικότητας** της γεωργίας,
- Η εξασφάλιση της **αιιφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων** και δράση για το κλίμα,
- Η επίτευξη μιας **ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης** των οικονομιών της υπαίθρου και των κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης.

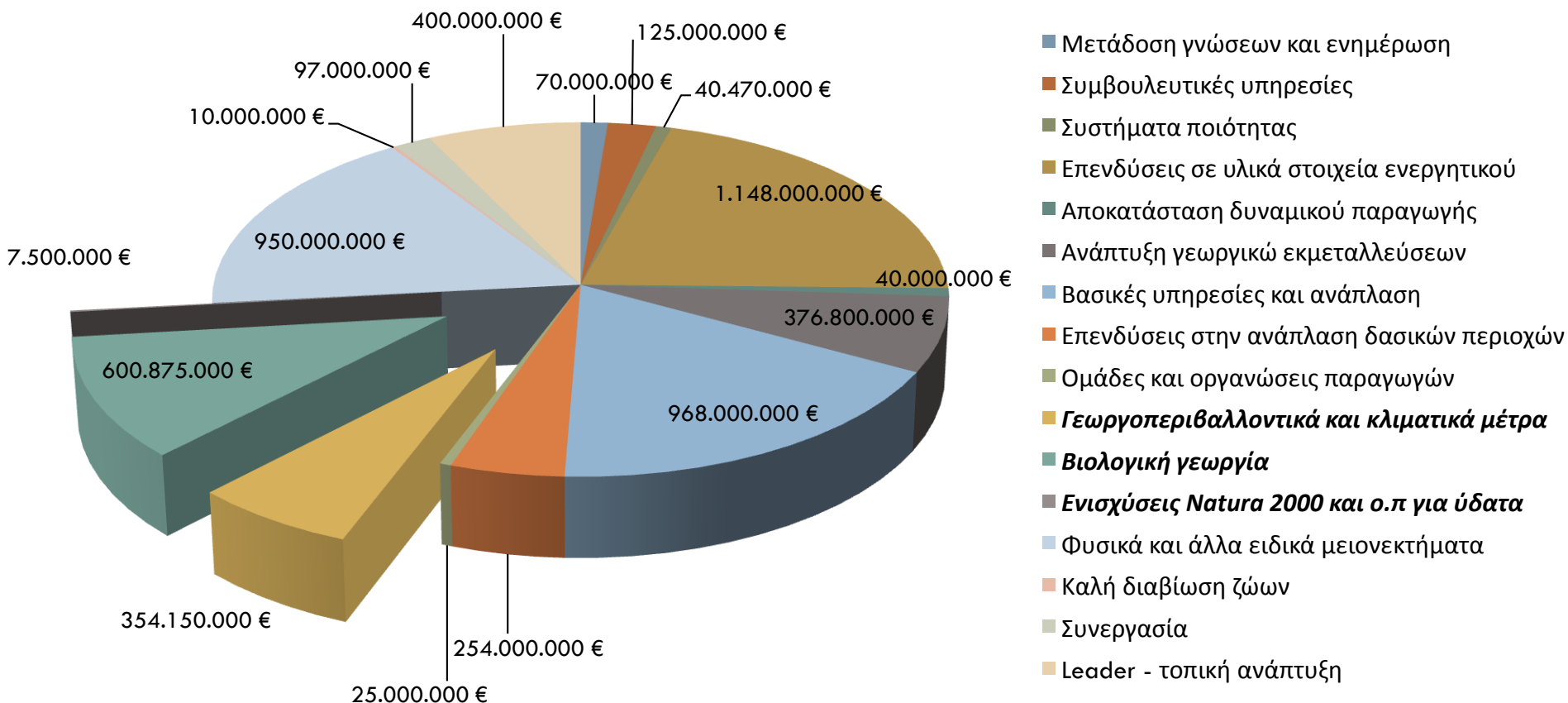
Πυλώνας II

Οι γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικές ενισχύσεις έχουν ως στόχο τη διατήρηση και προώθηση των αναγκαίων αλλαγών στις γεωργικές πρακτικές που έχουν ευνοϊκές συνέπειες για το περιβάλλον και το κλίμα.

Κάθε κ-μ οφείλει να διαθέσει **τουλάχιστον το 35 % της συνολικής συνεισφοράς του ΕΓΤΑΑ** για τον μετριασμό της αλλαγής του κλίματος, την προσαρμογή και τη διαχείριση γης, μέσω των γεωργοπεριβαλλοντικών και κλιματικών ενισχύσεων, των ενισχύσεων στη βιολογική γεωργία και των ενισχύσεων σε περιοχές που αντιμετωπίζουν φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα.

Μέτρα Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020

4,7 δις € συμμετοχή της Ε. Ένωσης

Πυλώνας II

Δράσεις Γεωργοπεριβαλλοντικού και Κλιματικού Μέτρου του ΠΑΑ 2014-2020 με δικαιούχους παραγωγούς

• Προστασία άγριας ορνιθοπανίδας

- Προστασία παραδοσιακού ελαιώνα Άμφισσας
- Διατήρηση αμπελοκομικής πρακτικής αμπελώνα Ν. Θήρας
- Μείωση ρύπανσης νερού από γεωργική δραστηριότητα
- Περιβαλλοντική αναβάθμιση υποβαθμισμένων βοσκοτόπων
- Διαχείριση υπολειμμάτων των κλαδευμάτων στην ελαιοκαλλιέργεια
- Εναλλακτική καταπολέμηση ζιζανίων στους ορυζώνες
- Εφαρμογή μεθόδου σεξουαλικής σύγχυσης μικρολεπιδόπττερων
- Διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων
- Προστασία τοπικών αβελτίωτων πληθυσμών που κινδυνεύουν από γενετική διάβρωση

- **Γ.Δ. Γεωργία και Αγροτική Ανάπτυξη – Γεωργία και Περιβάλλον (Βιοποικιλότητα)**

<http://enrd.ec.europa.eu/en/policy-in-action/cap-towards-2020/rdp-programming-2014-2020>

- **Ευρωπαϊκή Πύλη Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020**

<http://enrd.ec.europa.eu/en/policy-in-action/cap-towards-2020/rdp-programming-2014-2020>

- **Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης Ελλάδας 2014-2020**

<http://www.agrotikianaptixi.gr/>

